

הוראה והערכה בית ספרית בתוכנית 70%

שאלון 70% לנבחנים ברמות א-ב (סמל 11284)

לשאלון הבגרות שני חלקים: א. הבנה והבעה ב. לשון.

פרקי הלשון ישולבו בהוראה ובהערכה כחלק מפיתוח מיומנויות לשוניות בדיבור ובכתיבה ולא רק כמטרה כשלעצמה.¹

מבנה השאלון 11284:

פרקים	נושאים	ממדים	דגשים	משקל
הבנת הנקרא	טקסטים למטרות שונות:	הוראת שפה באמצעות טקסטים תתמקד בפיתוח מיומנויות אורייניות בהבנת הנקרא ובשאלות שאלות בממדי ההבנה השונים: איתור מידע, הבנה – פרשנות והיסק, הערכה ביקורתית ורפלקציה (ראו פירוט המיומנויות) וכן בהעשרת אוצר המילים מתוך ההקשר.	פרק הבנת הנקרא בשאלון הבגרות יכלול שניים או שלושה טקסטים. נוסף על כך ייתכנו טקסטים זעירים, וטקסטים שאינם רציפים, בהיקף כולל של כ-900 מילים.	30%
	טקסטים למטרת מסירת מידע במבנים לוגיים רטוריים שונים, כגון תיאור תופעה והצגת רעיון על היבטיו טקסטים למטרת טיעון ושכנוע טקסטים למטרת הפעלה והדרכה		פרק ההבנה יכלול שאלות בזיקה לכל אחד מהטקסטים וכן שאלות מיזוג מידע. השאלות תהיינה בממדי ההבנה השונים. תהיינה שאלות על אוצר מילים וביטויים בהקשר של הטקסטים.	
	בתוך כך ישולבו –			
	טקסטים בלתי רציפים כגון טבלאות ותרשימים טקסטים בלתי מילוליים כגון איורים ותמונות טקסטים זעירים כגון דבקות, מודעות ופרסומות			

¹ קיים הבדל רב בין הוראת הדקדוק בשפת-האם ובין הוראתו בעברית כשפה שנייה. אצל הדובר הילידי הידע קיים, ומטרת הוראת הדקדוק היא להעמיק את הידע על הלשון ולפתח מודעות לשונית עמוקה. לומד השפה השנייה צריך לרכוש את הידע כחלק מלימוד השפה. עליו לדעת להשתמש בכללי הדקדוק תוך כדי העיסוק בדיבור ובכתיבה כשאלה מסייעים לו בהבנת הנקרא והנשמע.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

פרקים	נושאים	ממדים	דגשים	משקל
הבעה בכתב	כתיבה ממוזגת של שני טקסטים מסוגים שונים בהתאם לדרישות המטלה ולמטרותיה	ממדי הערכת הכתיבה הממוזגת - תוכן המידע: תמציתיות ודיוק - ארגון המידע: עצמאיות הטקסט, לכידות וקישוריות, שזירה בין רעיונות משותפים לצד הייחודיות שבכל טקסט - שימוש מושכל בדרכי המסירה שונות - לשון מבע ותקינות: תקינות תחבירית, שימוש תקין בפועל ובשם ובנטיותיהם, שימוש תקין במילות היחס, בהצרכה וביידוע - ניסוח ההולם את אופי הכתיבה - אזכור מקוצר של מקורות המידע בגוף הטקסט ורישום ביבליוגרפי בסופו	- היקף הכתיבה הנדרש הוא כ-150 מילים. - בהערכת הכתיבה זכאים הנבחנים העולים להתעלמות משגיאות כתיב (למעט תלמידים ברמה א). - ייתכן דגש על כתיבה לכידה ועל ניסוח ומבע ברורים.	20%
לשון	- תחביר ומערכת הצורות - תקינות בשימוש בשם המספר - תקינות במילות היחס	- הבנה - המרה - יצירה - פירוק - תקינות	- התשאול בפרקי הדקדוק יתבסס בעיקר על היבט פרגמטי-קשורתי ולא על ההיבט המבני-פורמלי. - הנבחנים יידרשו לגלות הבנה ובקיאות בשימוש נכון ותקין בדקדוק העברי ולא בניתוח מסורתי של פעלים, שמות ומשפטים.	50%

משך הבחינה: שלוש שעות

חומר עזר מותר לשימוש: לנבחנים עולים חדשים ותושבים חוזרים ברמות ב-ג בלבד – מילון או מילונית אלקטרונית שפת-אם-עברית, עברית-שפת-אם או כל מילון בעברית. ייאסר כל שימוש במילון או מילונית הדורשים חיבור לאינטרנט.

נבחנים מותאמים: לנבחנים הזכאים להתאמה של מבחן מותאם, תינתן בחירה בין שאלות בפרקים השונים. טבלת התאמות (טבלת בחירה) תתפרסם כחודש לפני בחינת הבגרות. באחריות בית הספר להדפיס את הטבלה לנבחנים הזכאים להתאמה של מבחן מותאם.

המרת שאלונים למשפרי ציון: נבחני משנה שנבחנו טרום הרפורמה (עולם ישן) ורוצים להשלים היבחנות בשאלון 011106 (213) או לשפר ציון בו, ייבחנו בשאלון 11284.

שאלוני עבר מפורסמים בפורטל הפדגוגי.

מפרט התכנים והמיומנויות לשאלונים:

הבנת הנקרא והבעה בכתב

פרק **ההבנה וההבעה** במבחן יתמקד בטקסטים למטרות מסירת מידע, טיעון ושכנוע והפעלה. בתוך כך עשויים להופיע טקסטים חזותיים ובלתי רציפים. ייכללו שאלות בממדי ההבנה השונים, לרבות מטלה של כתיבה ממזגת. להלן הנושאים שיעמדו במוקד פרק זה:

- הבנת תוכן הטקסט ברמות נגישות שונות: מהרמה שבה המידע מצוי באופן מפורש בטקסט ועד לרמת פרשנות והסקת מסקנות על סמך הכתוב בטקסט
- זיהוי הנושא המשותף וזיהוי נקודות הדמיון והשוני בין הטקסטים
- שאלות על משמעות של מילים וביטויים על סמך ההקשר הטקסטואלי
- יצירת הכללות והסקת מסקנות מתוך המידע בעזרת זיהוי הקשרים בטקסטים
- זיהוי היחסים בין פרטי מידע בטקסטים השונים, לדוגמה יחס של הכללה ופירוט, עימות, הוספה, הדגמה ועוד
- קישור בין פרט מידע לבין המקור או המקום שבו הופיע (כגון לדעת מי אמר מה)
- זיהוי רכיבי המבנה בטקסט טיעון, כגון עמדת הכותב, מערך ההצדקות: הנמקה, הסבר, ציטוטים ונתונים וטענת נגד
- זיהוי מאפייני המקור (סוג המקור, המחבר, נקודת המבט, האמינות וכו') והשימוש בהם בצורה מושכלת בעת הכתיבה
- הפקת מידע והסקת מסקנות מטקסטים בלתי רציפים, כגון טבלאות, דיאגרמות ותרשימים
- הפקת מידע והסקת מסקנות מטקסטים בלתי מילוליים, כגון איורים ותמונות
- כתיבה של תשובה מיטבית להבעת עמדה מנומקת ומשכנעת
- כתיבה ממזגת על סמך שני טקסטים בהתאם לדרישות המטלה ולמטרותיה

מיומנויות העל בכתיבה ממזגת:

- **בנייה מחודשת** של הטקסטים המקוריים בהתאם למטרות המיזוג והכתיבה. יש להקפיד על **פתיחה** מתאימה שתציג את הנושא. הפתיחה יכולה להיות הגדרת המושג, תיאור התופעה, תיאור המצב הקיים וכיוצא בזה בהתאם לנושא הכתיבה ובהתאם למטלה תוך מודעות לנמען הפוטנציאלי של הדברים.
- **מיזוג** של פרטי מידע משלימים או מתחרים
- **ניסוח מכליל** של מידע משותף מהטקסטים
- **השמטת מידע** שאינו רלוונטי
- **כתיבה בפרפרזה** תוך הימנעות מהעתקה ממאמרי התשתית

בכתיבה ממזגת **למטרות כתיבה אקדמית** יש להקפיד על העקרונות הללו:

- נאמנות למקורות המידע
- שימוש מושכל בדרכי המסירה השונות (דיבור ישיר ודיבור עקיף לרבות הסגרים). יש לתת את הדעת כי שימוש יתר בדרכי מסירה פוגם בקריאות הטקסט ובעצמאותו.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

- שימוש מדויק בפועלי ההבעה/האמירה (יש לתת את הדעת על גיוון בפועלי אמירה או הבעה ועל התאמת פועלי אמירה או הבעה מתאימים)²
- שמירה על משלב לשון אחיד והולם המתאים לכתיבה עיונית
- אזכור מקוצר של מקורות המידע בגוף הטקסט ורישום ביבליוגרפי עלפי המוסכמות האקדמיות המקובלות בסופו (כל אחת מדרכי הרישום האקדמי מקובלת). יש לשים לב כי לא נעשה אזכור רב מדי שלא לצורך, וכי עומס באזכור המקורות (בייחוד כשמדובר בסקירה על סמך שני מקורות בלבד) פוגם בקריאות ובעצמאות של הטקסט.

הפקת טקסט כתוב – תיאורי ביצוע

תיאורי הביצוע (can do descriptors) הנדרשים מתלמידים עולים חדשים עם סיום לימודיהם במערכת החינוך (מבוסס על מסגרת ההתייחסות האירופית המשותפת לשפות CEFR, יוני 2022).

הפקה כתובה: מבט על
✓ התלמידים יהיו מסוגלים להפיק טקסטים ברורים ומפורטים במגוון נושאים תוך מיזוג מידע וטיעונים והערכתם ממספר מקורות.
כתיבה תיאורית/חוויתית/אישית
✓ התלמידים יהיו מסוגלים לתאר אירועים וחוויות אמיתיים או דמיוניים באופן מפורט, לכיד ומקושר תוך היצמדות למוסכמות הסוגה שבה עוסקים.
כתיבה עיונית/טיעונית
התלמידים יהיו מסוגלים
✓ לסכם, לדווח ולחוות דעה על אודות מידע עובדתי מצטבר בעניינים מוכרים וענייניים לא שגרתיים
✓ להפיק טקסט טיעון לכיד ומקושר שבמרכזו הבעת עמדה מנומקת ומבוססת
✓ למזג מידע משני מקורות לטקסט עצמאי, לכיד ומקושר

² מומלץ לקרוא בנושא את המאמר רוזנר, ר' (תש"ס). [השימוש בפועלי הבעה בסיכום לסוגי](#). איגרת מידע מ"ז.

תחביר³

הידע התחבירי יסתמך על הידע הלשוני שנלמד בתוכנית 30%. השאלות בתחביר יתבססו על משפטים או על יחידות טקסט מן המאמרים וכן על יחידות טקסט שאינן מתוך המאמרים בהכרח.

הדגשים:

- השאלות בתחביר יתמקדו בידע פונקציונלי – פירוק, הרכבה ויצירה של מבנים תחביריים ברמת המשפט וברמת הטקסט הקצר. **לא יידרש ניתוח תחבירי של חלקי המשפט.**
- בתחום התקינות תידרש תקינות תחבירית המשמשת בדיבור יום יומי, בתקשורת בין אישית, בדיבור בפני קהל ובכתיבה.

צירופים: פירוק, הרכבה ויצירה, יידוע, צורת יחיד וצורת רבים

- צירוף שם עצם ותוארו: יידוע הצירוף, ריבוי הצירוף, התאמת שם התואר לשם העצם במין ובמספר
- צירוף סמיכות: יידוע הסמיכות, השינויים החלים בנסמך, ריבוי הסמיכות, פירוק הסמיכות
- צירוף סמיכות ושם תואר: יידוע, ריבוי והתאמת שם התואר לצירוף

משפטים: פירוק, הרכבה ויצירה

- פירוק, הרכבה ויצירה של משפטים במבנים תחביריים שונים: פשוט, איחוי, מורכב, משפטים בעלי חלקים כוללים, משפטים בעלי נושא סתמי. **שימו לב: השימוש במונחים התחביריים כאן הם בעבור המורה, אך התלמידים לא צריכים להכירם והם לא יידרשו לסיווג תחבירי פורמלי של סוגי המשפטים.**
- משפטי קיום ושייכות: יש/אין בזמנים השונים (היה / לא היה)
- משפטים מודליים: שימוש במבנים מודליים המביעים עמדה, אזהרה, המלצה או הוראה. לדוגמה: צריך, אפשר, אסור, מותר, כדאי, חשוב, רצוי, מקובל + שם פועל
- פירוק יחידות שיח למשפטים עצמאיים
- הרכבת משפטים ליחידות שיח
- המרה בין מבנים שונים של משפטים תוך שמירה על המשמעות הלוגית של המשפט ושימוש תקין במילות הקישור. יש להתמקד בשימוש התקין ובמשמעות הסמנטית של הקשרים בתוך הקשר המשפט או יחידת השיח, כמפורט להלן:

משפטי לוואי	ש, אשר, ה"א הזיקה ליצירת פסוקיות לוואי המרחיבות את שם העצם
משפטי תנאי	בלי, ללא, אם לתנאי קיים לו, אילו לתנאי בטל
משפטי סיבה ותוצאה	- קשרי סיבה ותוצאה הבאים בראש משפט או פסוקית: בגלל ש, משום ש, מכיוון ש, מאחר ש, כי, לכן, לפיכך, על כן, בעקבות זאת - לפני שם העצם: בגלל (ה')
משפטי ויתור והסתייגות	- קשרי ויתור והסתייגות הבאים בראש משפט או פסוקית: בכל זאת, עם זאת, למרות זאת, אבל, אך, אולם, למרות ש, אף על פי ש, גם אם, אף על פי כן, אומנם... אבל... - לפני שם עצם: למרות, על-אף (ה')

³ הוראת התחביר היא מנקודת מבט פונקציונלית, קרי לצורך זיהוי הרצף הלוגי במשפט ובטקסט וכן לצורך כתיבה במשלבי לשון שונים (המרות).

רציונל להוראה ודוגמאות מתוך: בליבוים, ר' (תשנ"ה). תחביר (+אולי אפשר קישור למאמר: אני בספק רב אם מורה יראה זאת ויחפש את המאמר במאגרים שאינם עומדים לרשותו), אקדמון, ירושלים: האוניברסיטה העברית. הדגש בהוראת התחביר יהיה על ההיבט הפונקציונלי. הדגשת הקשר בין המבנה התחבירי ובין הסיטואציה התקשורתית (ברוח תוכנית הלימודים עברית כשפה שנייה, תשס"ט: 72).

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

- קשרי ניגוד והשוואה בראש משפט או פסוקית או בין איברים : כמו ש, כשם ש, כך, לא... אלא, ואילו, אך, אבל, אולם - לפני שם העצם : כמו, בניגוד ל, בהשוואה ל, לעומת (ה')	משפטי ניגוד והשוואה
- לפני שם עצם : למען, לשם, בשביל (ה') - לפני שם פועל : כדי, בשביל - בראש משפט או פסוקית : כדי ש	משפטי תכלית
ו, גם, נוסף על כך, זאת ועוד, יתר על כן, יתרה מזו, לא רק... אלא גם...	משפטי הוספה והדגשה
- הכרת מילות הזמן המתייחסות לנקודת זמן ממוקדת והנלמדות כפריטים לקסיקליים : היום, מחר, לעתים, עתה, אשתקד, מעולם, לעולם, קודם לכן וכדומה. - קשרי זמן : כש, כאשר, לאחר ש, בזמן ש	משפטי זמן
- משפטי תוכן הפותחים ב ש, כי או מילת שאלה יש לעמוד על ההבחנה בין מילת השעבוד "כי" המציינת סיבה לבין מילת שעבוד הפותחת פסוקית תוכן. - פסוקית נושא שבראשה מילות השעבוד מה ש, מי ש	משפטי תוכן
דיבור ישיר ודיבור עקיף - זיהוי ופיסוק משפטים בדיבור ישיר ובדיבור עקיף - המרה מדיבור ישיר לעקיף ולהפך יש לתת את הדעת על תפקידם הפונקציונלי כחלק מדרכי מסירת הדיבור. תקינות תחבירית - התאמת הפועל לעושה הפעולה (לשם או לצירוף) - התאמת כינוי הגוף לשם, לדוגמה : קירות הכיתה הם בצבע לבן. - שימוש תקין ונטייה תקנית של אותיות היחס ומילות היחס, כגון אצל, אל, אֶת, בשביל, בלעדי, בין, לפני, עם, כלפי - זיהוי מבנים תחביריים משובשים (צירוף או משפט) ותיקונם (לרבות הסבר)	
מילות היחס - נטייה ושיבוץ של מילות היחס בהקשר (בהינתן מחסן מילות יחס או בלעדיו) - שימוש במילות היחס המתאימות בהצטרפותן לפועל ולשם, כגון קינא ב/ל, אחראי ל/על, בחר ב/את, לבקר את/אצל	

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

מערכת הצורות	
השורשים יהיו מגזרת השלמים ומהגזרות העלולות (נחים וחסרים). התלמידים לא יידרשו לזהות או לנתח שורש, בניין או משקל של הפעלים והשמות. • הטיה, שיבוץ ובנייה של פעלים ושמות בהקשר עלפי שם פועל נתון • המרה של פעלים לשמות ולהפך בהקשר טקסטואלי • ניתוח, מיון ויצירה של שמות לפי דרכי התצורה: שורש ומשקל, בסיס וצורן סופי • הכרת משמעויות המשקלים האלה: מְקַטֵּל, מְקַטְּלָה, מְקַטֵּל, מְקַטְּלָה, קָטַל, קָטְלָת, קָטְלוֹן • הכרת משמעויות הצורנים הסופיים האלה: סֵן, סִי, סִית, סוֹן, סֵאי • תקינות בצורות פועל ושם שכיחות	הפועל והשם
שימוש תקין בשם המספר (ללא מספר חלקי): כללי שם המספר המונה והסודר, הנטייה וההתאם. יש להקפיד על כתיב תקין בשם המספר.	שם המספר

שאלון 70% לנבחנים ברמה ג (סמל 11274)

שאלון זה מיועד לעולים חדשים ברמה ג, תלמידים שהגיעו לישראל והחלו ללמוד בכיתות ט-י"ב. זכאים להיבחן בשאלון זה גם תלמידים יוצאי אתיופיה ובני המנשה המוגדרים עולים רמה ב, שהגיעו לישראל והחלו ללמוד באחת מהכיתות ד-ח.

מבנה השאלון 11274:

פרקים	נושאים	ממדים	דגשים	משקל
הבנת הנקרא	טקסטים למטרות שונות: • טקסטים למטרת מסירת מידע במבנים לוגיים-רטוריים שונים, כגון תיאור תופעה והצגת רעיון על היבטיו • טקסטים למטרת טיעון ושכנוע • טקסטים למטרת הפעלה והדרכה בתוך כך ישולבו – - טקסטים בלתי רציפים כגון טבלאות ותרשימים - טקסטים בלתי מילוליים כגון איורים ותמונות טקסטים זעירים כגון דבקיות, מודעות ופרסומות	הוראת שפה באמצעות טקסטים תתמקד בפיתוח מיומנויות אורייניות בהבנת הנקרא ושאלת שאלות בממדי ההבנה שונים כמצוין (ראו פירוט המיומנויות) וכן מילים מתוך הקשר.	הבחינה תכלול שניים-שלושה מאמרים בהיקף כולל של כ-750 מילים. ייתכנו קטעים קצרים, טקסטים זעירים, כגון כותרות, פרסומות ופתגמים וקטעי דיאלוג או שיחה. ייתכנו טקסטים בלתי רציפים וחזותיים. פרק ההבנה יכלול שאלות בזיקה לכל אחד מהטקסטים וכן שאלות ממזגות. תיתכנה שאלות על אוצר מילים וביטויים מן הטקסטים.	55%
הבעה בכתב	מטרות הכתיבה: • טיעון ושכנוע • בקשה, תלונה, המלצה • מסירת מידע • קריאה לפעולה סוגי הכתיבה: • מאמר או כתבה קצרים • מכתב למטרות שונות • דף הדרכה או עלון	• תוכן ומבנה: • ציר רעיוני ברור וקוהרנטי; • פתיחה וסיום ההולמים את סוג הכתיבה; • מודעות לנמען, רלוונטיות קישוריות; ארגון הטקסט באופן ראוי מבחינה גרפית. • לשון וניסוח	• היקף הכתיבה במטלת הכתיבה הוא כ-150 מילים. • בהערכת הכתיבה זכאי התלמיד העולה להתעלמות משגיאות כתיב • יינתן דגש על כתיבה לכידה ועל ניסוח ומבע ברורים	25%

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

20%	שם העצם ושם התואר • מינו של שם העצם, לרבות מילים שכיחות בלא סממן חיצוני של המין: אבן, עיר, יום וכדומה • ריבוי שמות העצם, לרבות צורות ריבוי החורגות מהמערכת • צירופי שם עצם ותואר: יידוע הצירופים, ריבוי הצירופים, התאם במין ובמספר • צירופי סמיכות: יידוע הצירוף • המרת הכינוי החבור בכינוי פרוד ולהפך • יידוע השם: ה"א היידוע, - מילות היחס + תווית היידוע (בבית, בבית, מִהבית) הפועל • הפיכת שם פועל לפועל נטוי בתוך משפט • הפיכת פועל נטוי בתוך משפט לשם הפועל מילות היחס • נטיית מילות היחס השונות (ב, את, כמו, ל, מן, אצל, על יד, בשביל, בין, אל, על, מעל, אחרי, מאחורי, לפני, בלעדי, על ידי) • התאמת מילות היחס ואותיות היחס המוצרכות לפועל • שימוש תקין במילת היחס את לפני שם עצם מיודע לשון תחביר שימוש במילות קישור מתאימות לבניית משפטים בקשרים לוגיים שונים: • משפטי סיבה ותוצאה • משפטי ניגוד והשוואה • משפטי תכלית • משפטי זמן יש להקפיד על התאם במין ובמספר בין הפועל לשם במשפט ולהתמקד בשימוש התקין ובמשמעות הסמנטית של הקשרים בתוך הקשר המשפט או יחידת השיח וביצירת משפטים בעלי סדר תקין והגיוני. שם המספר • הבחנה בין זכר לנקבה במספר המונה ובמספר הסודר במספרים 1-100 בלבד (כולל צורות סמיכות, כגון שלושת הנערים) • שימוש נכון בתאריכים ובמספר הסתמי שימו לב: בפרק הלשון בבחינה אין בחירה.	
-----	--	--

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

משך הבחינה : שלוש שעות

חומר עזר מותר לשימוש : מילון או מילוניית אלקטרונית שפת-אם-עברית, עברית-שפת-אם או כל מילון בעברית. ייאסר כל שימוש במילון או מילוניית הדורשים חיבור לאינטרנט.

נבחנים מותאמים : שאלון זה הוא שאלון בסיס והוא מותאם גם לנבחנים הזכאים להתאמה של שאלון מותאם. כלומר, לשאלון זה אין מצורפת טבלת התאמה ואין חלופה נפרדת לנבחנים מותאמים.

שאלוני העבר מפורסמים [בפורטל הפדגוגי](#).